

Lucrarea noastră se bazează pe experiența rezumatului profesor și teoretician al învățării, Geoff Petty, care în lucrarea sa de referință *Profesorul azi. Metode moderne de predare* afirmă următoarele: „Mulți profesori începători se gândesc că nu le va fi ușor să predă, apoi descoperă că e o treabă aproape imposibilă. În sensul că e imposibil să te dedici total fiecărui elev tot timpul e imposibil să crești la nivel înalt să faci profesori și e

ELEMENTE DE DIDACTICA BIOLOGIEI

Este imposibil să-i predăm pe toți la fel. În acest sens, este necesar să găsim căile, raionale și eficiente, de a învăța „în timp” (G. Petty, 2007, p. 542).

Trebuie înțeles foarte clar un lucru: un profesor marchează viața elevilor săi pentru totdeauna, chiar dacă este sau nu conștient de aceasta. De profesor depinde în cea mai mare măsură succesul elevului. Pentru a reuși să-și ducă la bun sfârșit misiunea, profesorul, pe lângă multitudinea noțiunilor de specialitate pe care le capătă în facultate, trebuie să aibă și solide noțiuni de didactică predării și învățării disciplinei pe care și-a ales-o din pătură. Acest lucru îl va ajuta să cultive aceeași pasiune și în elevii săi, îi va motiva pentru învățare și-i va ajuta să obțină performanțe.

În spiritul acestor principii absolute care predau discipline biologice, în primul rând, dar și pentru colegii noștri care doresc să fie la curent cu noutățile și să se perfecționeze stilul de lucru, în lucrarea de față propunem teorie de didactică actuală și actualizată și le punem la dispoziție idei, modele descriptive/ explicative și exemple de bună practică pentru a stimula implementarea în activitatea profesională a marilor didacticieni.

Cuprins

Introducere	5
Capitolul I Proiectarea demersului didactic	9
Capitolul II. Metode și procedee didactice utilizate în procesul de predare-învățare	63
Capitolul III. Mijloace de învățământ utilizate în procesul de predare- învățare	81
Capitolul IV. Metode și instrumente de evaluare	83
Capitolul V. Curriculum la decizia școlii	97
Capitolul VI. Competența didactică	123
Bibliografie	129

CAPITOLUL I

PROIECTAREA DEMERSULUI DIDACTIC

Pentru o proiectare corectă a activității sale, profesorul trebuie să aibă o imagine de ansamblu atât asupra curriculumului național, cât și asupra celui al disciplinei pe care o predă.

Curriculum Național – cadru de referință

Termenul de *curriculum* derivă din limba latină și înseamnă drum către.

În România, Curriculumul național cuprinde:

Curriculum Național pentru învățământul obligatoriu. Cadru de referință – este documentul reglator ce asigură coerența componentelor sistemului curricular în termeni de procese și produse;

Planurile cadru de învățământ pentru clasele I – XII/ XIII – sunt documente ce stabilesc ariile curriculare, obiectele de studiu și resursele de timp.

Principiile de generare a planurilor-cadru (extrase din Curriculum-ul național, <http://cnc.ise.ro>) sunt:

1. Principiul selecției și al ierarhizării culturale;
2. Principiul funcționalității;
3. Principiul coerenței;

4. Principiul egalității șanselor;

5. Principiul flexibilității și al parcursului individual;

6. Principiul racordării la social.

Planurile cadru sunt în concordanță cu ciclurile curriculare și reprezintă periodizări ale școlarității care au în comun obiective specifice și care grupează mai mulți ani de studiu ce pot aparține unor niveluri școlare diferite. Ciclurile curriculare sunt:

- ciclul achizițiilor fundamentale (grupa pregătitoare a grădiniței și clasele I-a și a II-a) – are ca obiective majore acomodarea la cerințele sistemului școlar și alfabetizarea inițială;

- ciclul de dezvoltare (clasele a III-a – a VI-a) – are ca obiectiv major formarea capacităților de bază necesare pentru continuarea studiilor;

- ciclul de observare și orientare (clasele a VII-a – a IX-a) – are ca obiectiv major orientarea în vederea optimizării opțiunii școlare și profesionale ulterioare;

- ciclul de aprofundare – are ca obiectiv major adâncirea studiului în profilul și specializarea aleasă, asigurând, în același timp, o pregătire generală pe baza opțiunilor din celelalte arii curriculare;

- ciclul de specializare – are ca obiectiv major pregătirea în vederea integrării eficiente în învățământul universitar de profil sau pe piața muncii.

Programele școlare – reprezintă documente ce stabilesc competențe generale, competențe specifice, valori și atitudini, exemple de activități de învățare, conținuturile învățării și sugestii metodologice;

Ghidurile, normele metodologice și materialele suport – sunt documente ce descriu condițiile de aplicare și de monitorizare ale procesului curricular;

Manualele alternative.

Programele școlare pentru disciplina biologie fac parte din Curriculumul național și descriu oferta educațională pentru un parcurs școlar determinat.

Până în anii 1998-1999, când a demarat reforma curriculară în învățământul românesc, erau utilizate *programe analitice*, documente în care activitatea didactică programa traseul elevului către o finalitate cunoscută și impusă de către adulți. Aceste tipuri de programe conțineau toate elementele procesului instructiv – educativ stabilite la nivel central, iar profesorii și elevii erau doar simpli executanți.

Programele școlare actuale pun accentul pe interiorizarea unui mod de gândire specific biologiei. Ele scot în evidență rolul important al achizițiilor elevilor *în plan formativ* și subliniază importanța rolului reglator al competențelor pe cele două nivele de generalitate: competențe generale și competențe specifice.

Structura programei școlare de biologie pentru gimnaziu

Actuala programă școlară a fost elaborată din perspectiva trecerii de la modelul de proiectare curriculară centrat pe obiective – elaborat și implementat în sistemul românesc de învățământ la mijlocul anilor '90 – la modelul centrat pe competențe.

În acest sens, Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competențele cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți (2006/ 962/ EC) conturează, pentru absolvenții învățământului obligatoriu, un „profil de formare european” structurat pe opt domenii de competențe cheie:

☐ Comunicarea în limba maternă;

☐ Comunicarea în limbi străine;

☐ Competențe în matematică și competențe elementare în științe și tehnologie;

☐ Competențe în utilizarea noilor tehnologii informaționale și de comunicație;

☐ Competențe pentru a învăța să înveți;

☐ Competențe de relaționare interpersonală și competențe civice;

☐ Spirit de inițiativă și antreprenoriat;

☐ Sensibilitate culturală și exprimare artistică.

Competențele sunt definite ca ansambluri de cunoștințe, deprinderi și atitudini care urmează să fie formate până la finele școlarității obligatorii, necesare fiecărui individ pentru împlinire și dezvoltare personală, pentru cetățenie activă, pentru incluziune socială și pentru angajare pe piața muncii.

În acest sens, actuala programă școlară a urmărit valorizarea cadrului european al competențelor cheie la următoarele niveluri: formularea competențelor generale și selectarea seturilor de valori și atitudini; organizarea elementelor de conținut și corelarea acestora cu competențele specifice; elaborarea sugestiilor metodologice.

Programa școlară pentru disciplina biologie vizează, cu prioritate, valorizarea competenței cheie „competențe în matematică și competențe de bază în științe și tehnologii”, care se adresează direct domeniului specific de cunoaștere și, indirect, vizează valorizarea altor competențe cheie în interiorul ariei curriculare „Matematică și Științe ale naturii” în legătură și cu celelalte discipline de studiu.